

KREŠTĀN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY

VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDELU NA 16 STRANÁCH.

Predplatná cena:

Na celý rok 2 zl. — kr.
Na pol roka 1 > — >
Na štvrt roka — > 80 >

Jednotlivé číslo 4 kr.

Spisujú a vydávajú:

MIKULÁŠ LEPSÉNYI
a GERHARD NÉMETH.

Hlavný spolupracovník:

FRANTIŠ BLESZKÁNY.

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti

I. ker. Döbrentey-úlica 18.

sem sa majú posielat predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie.
Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku je 10 kr.

Veľký pôst.

Duch seba zaprenia za našich časov z ľudí vymrel, vyhynul. Včul to viacej vábi, keď rekneme, že človek nežije len zo slova, než čo Ježiš Kristus riekol, že „človek nežije len z chleba“. Uhorská krajina, ktorá posávať bola ochrannou baštou západnej vzdelanosti, nezadlho bude sväzkom staro- a novovekého pohanstva.

Luhavé spoločenstvo vystavilo luhavé politické a filosofické sústavy, a čo posávať len srdcia jednotlivcov nakázalo, včul to už bude sústavou a zákonným článkom a vyhlasuje sa za základnú zásadu vladárenia a spoločnosti. A to nazývajú pokrokom. Pravdaže je to pokrok, ale dolu brehom. Nič neni nového pod slnkom. Jaký vývin pánstvo liberalismu u iných národov zapríčinilo, bez pochyby i v našej vlasti podľa prísneho logického poriadku i u nás sa dostaví; ale preto táto dejepisná pravda ani najmenej nemôže slúžiť vladárom k vyhovorku toho, že by i na ďalej s prúdom plávali. Poznať cestu duševnej zkazy, a ju zastaviť, to je politická múdrosť lež bohužiaľ, v našom verejnoprávnom živote takýchto mužov máme najmenej. Máme

síce mnoho štátnych mužov, ale títo neni sú schopní na to, aby politické otázky pochopili, ich k nášmu úžitku rozlúštili, lebo ťžiaďosť podľa našej mienky ešte nikoho nečiní schopným na to, aby spravoval krajiny.

Prorok Ezechiel.

viacej už nepatrí ani ľudu ani Bohu, lebo tieto už vzaly do árendy jednotlivé kruhy. A ponevác lepšie smýšľajúci vidia nebezpečenstvo, chcú vytrhnúť kormidlo lode. Z rúk tým, ktorí loďku krajiny zavedli do zúrivých vln výchrov, vtedy

Prvotnou požiadavkou vzdelanosti je poznať rozdiel medzi dobrým a zlým. Ale akože môžeme očakávať toľko vedomosti tam, kde práve mravné zlo, to najľahkomyselnejšie pokrytstvo tvorí stupeň k hodnosťam? A veru každý stav nášeho verejného života predstavuje nám verný obraz, že takéto zásady včul slávia svoje víťazstvo.

Náboženstvo, charakter, mravnosť v našej snemovni sú včul len prázdné slová, ktoré u našich ablegátov len podľa toho majú význam, ku ktorej stránke nektorý ablegát prináleží. Včul nie pravda, ale heslá shromažďujú a povzbudzujú k boju jednotlivcov. Krajina a moc

S úprimnou dôverou prosíme priateľov našich zásad, aby naše noviny s apoštolskou horľivosťou rozširovali, ponevác semeno našich vznešených úmyslov len tak budeme môcť rozsiat široko a sebe budúcnosť zabezpečiť.

ako zbojník, aby pozornosť od seba odvrátil, vykrikujú: Títo donášajú nebezpečenstvo, chyďte ich!

Hľa takto robili v snemovni i s *ľudovou stranou* po tieto časy, keď sa pojednávalo o prijatíu rozpočtu. *Ľudová strana* tam stála pred Pilátmi, ktorí sa jej vypytovali: a ty kto si? Z týchto Pilátov síce ani jedon nemôhol o *ľudovej strane* nič zlého povedať, tým menej dokázať, ale navzdor tomu, všetky strany na sneme vyriekli o nej, že je nebezpečná, a preto všetky i jednodhlasne na ňu vykrikovaly: **Ukrižuj ju.** I my to uznávame, že *ľudová strana* je veľmi nebezpečná, ale nie je nebezpečná ani pre ľud, ani pre krajinu, ale jediné je nebezpečná pre tých Pilátov, ktorí včul sedia v snemovni. Po čas dohady o rozpočte snemovné stránky jedna druhú náležite umývaly, lebo že už premnoho špiny bolo na každej; pritom vyznávaly i svoje veľké viny, lebo že je i tak veľký pôst. Ale predsa na pokanie, na polepšenie snemovné stránky si ani nepomyslia, lež len na tom si lámaly hlavy, akoby sa obrátili proti ľudovej stránke, k tomu cieľu z husta spomínaly fúziu, to jest že sa sjednotia proti *ľudovej stránke*. O ty dobrý ľudu! či to očúvaš, že tí ablegáti tvoji, ktorých si ty na snem vyvolil, na snem poslal, aby ťa tam zastupovali, aby tam tvoju vôľu plnili, tí sa chcú spiknúť *proti tebe, proti ľudovej stránke*. Neradili sa o tom, ako by ľudu jeho ťarchy obľahčili, ako by sa daň môhla umenšiť, ako by chudobný človek môhol mať svoju výživu atď. To pánom ablegátom neprišlo ani na um; len to im najväčšej starosti narobilo, ako by sa páni ablegáti môhli zabezpečiť proti ľudu, proti ľudovej stránke. Páni ablegáti! vaša fúzia bez ľudu je nič! Pri budúcich voľbách ľud pošle do snemovne iných mužov, ktorí nie seba samých, ale ľud budú na sneme zastupovať, ktorí nebudú mať zapotreby fúzie robiť proti ľudu.

Ľud včul už vidí, cíti, že je oklamáný, špatne ošudovaný od svojích ablegátov, a preto tí, ktorých naší páni ablegáti na sneme popravili, pochovali, ako katolíkov, tí včul z mrtvých vstávajú, ako *ľudová strana*!

Už niekoľko týždňov spomínajú vždy len tú fúziu, ale stránky ešte nikdy sa tak ďaleko nevzdialily jedna od druhej, ako behom minulej debatty a protivy ešte nikdy neboly tak vyostrené ako práve včul.

Ejhľa to je politika luhárstva! Jedon z poprednejších mameľukov behom minulej rozehody, meny, sa tak vyjadril, že vo včulajšom čase len tak možno obstať, keď vláda luhá; luhajú i noviny, luhá i snemovňa, jedným slovom každý luhá; ináč sa to ani myseľ nedá; lebo **všetky včulajšie stránky ztrátily ba odhodily**

od seba ten pravý základ, na ktorom spočíva, odkiaľ pline všeliká pravda, to je náboženstvo Kristovo, ktorý o sebe riekol: *Ja som cesta, pravda a život.* A ponevác tento základ už dávno opustily, tedy nevyhnutne musia luhať. Jakože ale stojíme vo vyššej snemovni?

Nezadlho zas dva zákonné návrhy prídu do pretrásania: totiž slobodné vykonávanie náboženstva a židovská recepcia. Základná zásada je táto: každý môže nasledovať jakékoľvek náboženstvo, ale len tak, ako to štát chce. Podľa toho recepcia je zbytočná a neni iným, ako poklonou pred židákmi, lebo ináč neuveria, čo už každý vedel i tak, že celá cirkevná politika len pre nich, len v ich záujme bola donesená na denný poriadok.

Jestliže vyšia snemovňa nechce, aby ju včul posledný kráť vytlačili, ako citron a potom na stranu odhodili, tak sa musí na nohy postaviť a všetko poduť, aby vládu privedla naspák ku jej povinnosti, a nenechala ju lúpežiť po takých vodách, ktoré nepatria do kruhu pozemského života. Kde je snem tak pofalšovaný ako u nás, kde sa na ablegátske voľby tak chystajú ako v Nitre, kde sa sväté a neuraziteľné meno kráľovo používa na kortešácke ciele, ako v Čáktorne to robili, kde sa mocné vojsko na zovnútornú ochranu krajiny slúžiace upotrebuje na postrašenie občanov, ako surová násilnosť, tam už neni zastupiteľského poriadku, tam neni národnej vôle, lež tam panuje už srevôla, ktorá krajinu nevedie ku pokoju, lež k revolúcii. Nech sú zodpovední za ňu ti velikáši so sklennými nohami, ktorí vo svojej duševnej nedostatočnosti zahaňbení súc, včul idú za pasy s hlasujúcimi občanmi.

V takýchto okoličnosťach povinnosť pripadá veľmožom, aby prekazili zákonné návrhy, ktoré vedú na duševnú a hmotnú zkazu krajiny.

Veľmoži, ktorí sa nemiešajú do chatrných rozbrojov všednej politiky, čisto môžu vidieť polohu tejto nešťastlivej krajiny, oni nesmia zo stanoviska vhodnosti sa dívať na túto vec.

Oči ľudu zas na nich sú ovesené s dôverou očakávajúc ich súd. V snemovni zastupiteľov sme sa sklámali, včul už jedine od nich čakáme, aby nebezpečenstvo odstránili. Od nich čaká nie len ľud, ale i trón a i apoštolská svätá stolica víťazstvo svojích zásad.

V tomto slávnostnom okamžení i to najmenšie zameškanie je hriechom, je zradou ohľadom národa, trónu a cirkve.

Preto napomínáme, prosíme, naliehame: Hore sa ku novému boju.

Nech sa stane pravda, nech zahyne zlosť!

POLITICKÉ CHÝRY.

Zomrelý ablegát. Pavel Čigó slobodomyselný ablegát tapolcánskeho okresu náhle umrel v Tapolce. Čigó bol jeden z tých ablegátov, ktorí cirkevno-politické návrhy podporoval. Jeho voličia listovne ho viac krát vyhľadali prosiac ho, aby bol proti návrhom, ale všetko, bolo darmo. Lež svojou zatvrdlosťou a nezabožstvom sa mu aj podarilo slobodomyselnú stranu základne zničiť v okrese. Tapolcáni zo života Čigovho naučili sa: koľko stojí slovo slobodomyselnosti (ponevác pred voľbou Čigó vždy tvrdil, že proti cirkevnej politike bude bojovať) a nemyslíme, že by ešte raz na toľko mohli sa pobláznit, že by hlasovali na slobodomyselného kandidáta. *Ludová strana* sa už v okrese hýbe. Vyzývame tedy voličov tapolcánskeho okresu, aby sa nepohanili seba samých tým, že by ľudovú stranu z celej sily nepodporovali. Ba majú sa tešiť, že budú mať kandidáta *ľudovej strany*! Ako najnovšie ide chýr zástavy zradná Eötvös-Jušt-Komjáthova neodvislá strana zamýšľa postaviť Františa Koššútha spravcu zo sykačskej dielne. Len nech ide pán Koššúth, ale nech si vez ne so sebou svoje najlepšie nohy, lebo snáď bude museť utekať: Tapolcanský ľud nedá sa dvakrát za blázna držať. *Tapolcánia! Nech žije ľudová strana!*

Komárňanci a knieža primáš. Slobodomyselným pánom v Komárne nijako sa to neľúbilo, že ich účinný opát Ján Molnár postavil sa na čelo pisárne ľudovej strany v Budapešti a preto od Jeho Eminencie pána primáša vykonal si slobodu na jeden rok. Všetko oprobavali, aby pisareň ľudovej strany zbavili opáta Molnára, len že to tak ľahko neide, jako si tí dobrí komárňanskí švagrovia podľa svojho rozumu predstavili. Neskôršie sa i vyhrážali. V liste na primáša zaslanom tým sa vyhrážali primášovi opátovi a i jeho včulajšiemu zástupcovi, že jestli že primáš nevezme naspák dovolenie Jánovi Molnár dané, že plat farárovi mesto nevydá. Na tento zmrštený list primáš podľa svojho výberčivého spôsobu odpovedal komárňanskym mudrcom; dajúc im na vedomie že navzdor tomu, že sa im to neľúbi, že on má právo ktorémukoľvek farárovi dať slobodu, ale že oni už nemajú na to práva, aby preto kňazsky plat zadržali, ponevác o farské úradné povinnosti sa postaral a plat farárovi podľa zákona len biskup môže zadržať a nikto iný. Neznáme, či sa už včul uspokojá komárňanskí kalvinisti (ponevác sa tak veľmi pridržuujú pána opáta) alebo snáď budú appellovať v tejto veci na Gabriela Pap?

Biskupská porada. V deň sv. Jozefa v budínskom paláci Jeho Eminencie kniežata primáša bola biskupská porada, na ktorej Vavrinc Schlaucha kardinála a biskupa, arcibiskupa Jozefa Samassu, Františa Lönhardta, Alexandra Dessewffyho, Ferdinánda Dulánszkyho, Kornela Hidassyho, Jána Vályiho, Pávla a Mihalyiho biskupov vynímajúc celý biskupský sbor vzal účasť. Poradu otvoril s krátkou modlitbou Klauď Vaszary knieža primáš, ktorej porady prvým predmetom bolo postavenie biskupského sboru oproti dvom cirkevno-politickým návrhom, o ktorých sa včul pojednáva vo vyššej snemovni. Biskupský sbor jednohlasne vyslovil, že oproti návrhom poľahkých na beznáboženstvo a židovskú recepciu svoje posávdné stanovisko podrží.

Voľba v Nitre. V dejepise uhorských volieb netreba nám mnoho hľadať škandále. I bez hľadania nachádzame tam hojne, na celé vozy. Ale čo v Nitre vykonal jeden zo semena poľského žida pochádzavší jakýsi panák Gustáv Tarnóczy fabrikant na sikačky, gazda to, ktorý Františovi Koššuthovi chlebiček dáva, to prevyšuje všetku pochopiteľnú podlosť Tarnóczy, akožto predseda voľby všetkej slušnosti a politickej počestnosti do oči naplujúc, také veci vykonával, ktoré by i v tej najtmajšej Afrike kriky robily — medzi statočnými ľuďmi. — Nitru opravdive oblahol, i to zakazal, aby ten, kto nemá hlasu, smel zo svojho domu vykročiť. Voličov Jána Zichyho vojskom von vytvoril z mesta; ešte i ten podlý nástroj upotrebili, že troch Jánov Zichyých vystavili za kandidátov, aby voličov pomiatli a tak tábor Zichycho rozdelili. Keď ale dôverní mužovia Zichyho a ostatní Zichovci pisobne preukázali, že sa oni odriekajú, Tarnóczy toto bývalé židisko to neprijal. Behom voľby voličov Zichyho chytil na otázky a všemožne na tom bol, aby ich pomiatol, aby ich potom môhol odhodiť. Len z obce Kostolanov z pomedzi 97 voličov šesdesiatich odprášil. Hlasovanie na toľko fahal, že do polnoci len 722 hlasovali na Latkóczyho. Na grófa Zichyho 230. Ešte pozostáva 20 obci, všetky Zichyho, lebo Latkóczymu verní už odhlasovali. Keď ľudová strana videla násilnosť Tarnóczyho voľbu jednoducho zanechala.

Krajinský snem.

V Budapešti 18. marca.

Dnes zas bolo búrlivé zasadnutie v snemovni následkom cirkevnej politiky. Na denný poriadok totiž prišol oznam chrániteľného výboru v záležitosti onej pravoty, ktorú Alexander Wekerle zadal proti Mikulášovi Bartha a Ludvikovi Holló, ktorí v ohnivom behu cirkevno-politických dohad v novinách „*Magyarország*“ písali o jeho ministerstve pod nápisom: *Velikánska zkaženost a škandál*, že poskupoval noviny oprotivnej strany za krajinské peniaze. Pravotárstvo prosilo snemovňu o vyzdvihnutie chrániveho práva patričných ablegátov a chránivý výbor navrhol, aby ich vydali. Ľavá strana preto veľké kriky robila.

Na počiatku zasadnutia Jozef Hortoványi oznámil náhlivu interpelláciu v záležitosti nitrianskej voľby. Prv nežli ale o tejto boli pojednávali; dohadovali sa ešte o tom, či majú vydať Barthu a Hollóho. Medzi iným Imrich Szalay poznamenaly, že kráľovske pravotárstvo, ako krvožižniví psi, čihá po ablegátoch ľavej strany, prečo ho predseda pokarhal; na to ľavá strana požadovala zavreté zasadnutie, aby môhla posúdiť predsedovo zakročenie; tomu snemovňa nemôhla vyhnúť, denný poriadok musel sa pretrhnúť a zavreté zasadnutie sa vydržiavalo.

V zavretom zasadnutí Polónyi sa žaloval, že predseda s ablegátmi ľavej strany tak zachádza, že sa to ani s hodnosťou ablegát

skou nesrovnáva. Predseda Szilágyi prepustiac svoje miesto podpredsedovi Berzeviczymu bránil sa, že je nestranný vtedy, keď predsednícku moc vykonáva. Väčšina ovšem dala pravdu Szilágyimu. Na konci zasadnutia zadal Jozef Hortoványi svoju už hore spomenutú interpelláciu, ktorú uzavreli na druhý deň pojednávať.

—
V Budapešti 19. marca 1895.

Zábavne malé zasadnutie bolo dnes od poludňa až do jednej hodiny v snemovni. Rečnili: Dezider Perczel miniszter to vnútorných záležitostí a Jozef Hortoványi. Pojednávali o nitrianskej voľbe. Snemovňa zúrila a sa rehotala. Či boli v tomto zasadnutí takí, ktorí by sa boli haňbili?

Najprv Perczel prečítal oznám nitriánskeho podžupana, ako umiestnili vojsko u biskupa a u kanoníkov, čo sa slobodnomyselnej vládnej stránke, tejto židovsko-slobodnomurárskej bande veľmi ľúbilo. Tak treba kňazom. Vládna banda od radosti tľapkala.

Potom Hortoványi prečítal oznam Tarnóczyho medzi veľkým krikom a smiechom. Vládna slobodnomyselná banda sa musela rehoť, a veru vec je ani trochu neni k smiechu. Potom sa dohadovali a Perczel sam seba potupil, keď sa pretvaroval, že je nevinný. Potom hlasovali na to, či schvaľujú, že v Nitre vojsko vyrukovalo; tu s vládou držali Eötvös, Herman, Olay, Nánášy a Helfy. Ale čo sa oznamu Tarnóczyho týka, to ani títo neschvalovali, len vládna strana ho potvrdila. Pri oprotivnej próbe z ľavej strany ostali sedieť Gabriel Károlyi a Jozef Madarász, z čoho vysvitá, že vládna strana s najkrajnejšou ľavicou sú v dôvernom priateľstve.

—
V Budapešti 30. marca 1895.

Zasadnutie vyššej snemovne.

Započali pojednávať o rozpočte. Prvý rečnil gróf Mikuláš Zay. U prostred národnej rozehody chcel označiť svoje stanovisko oproti vládnej politike. Vyslovil sa, že veľmoži podporujú svoje predošlé stanovisko oproti vláde Bánffyho, ktorý je len mestodržiteľom zastúpiť všeho ministerstva, že včulajšia vláda neni schopná na to, aby pokoj a poriadok v krajine zaviedla, preto on rozpočet ani vo všeobecnosti neprijíma. Zastúpil za rozpočet barón Adalbert Vay, a ho veľmožom na prijatie odporúča.

Gróf Mikuláš Móric Eszterházy i včul vyznal, že je so včulajším liberálnym poriadkom nespokojný, lebo jeho výsledkom je okrem

verejnoprávnych bojov ešte i národné, cirkevné a triedové boje zúria po krajine. Že darobný je všetok posmech a pomluva! Ani jeho, ani privrzcov jeho zásad nebudú môcť pomýliť, darmo hania a potupujú ľudovú stranu, že je on hrdý na to, že patrí ku ľudovej strane.

Na to mu odpovedal kultusminister Wlassiç vo zvyklom slobodomyselnom spôsobe a smysle, nikoho neuspokojil vynímajúc liberálnych veľmožov.

Ešte prehovorili gróf Adalbert Šerényi a mladší gróf Széchenyi, obidva sa zaoberali s hospodárskymi otázkami.

Katolícke kruhy.

Predniesol Štefan Paska pri otváraní žilinského katolíckeho kruhu 3. februára 1895.

(Pokračovanie.)

Nemecká vláda sa teda presvedčila, že katolícky občania sú nepriateli nielen náboženského tyrannizmu, ale aj všetkých iných nebezpečných smerov.

Dal by Boh, žeby aj uhorská vláda čím skorej prišla na takéto presvedčenie; bo aj u nás na zakladanie katolíckych spolkov nie pekným okom hľadia. Aj v drahej vlasti našej práve teraz žijeme časy, keď následkom nátlaku s viššieho miesta pochádzajúceho na katolícke spolky zagálajú, iné spolky však, ku príkladu slobodnomurárske lóže vítané sú. A trebars dokázané je, že slobodno-murárske lóže nebezpečné sú pre trón kráľa a cirkev katolícku, — prečo i v Austrii celkom sú zakázané — u nás slobodno si môžu spolky zakladať, a štát nedrží za potrebu dohliadať na to o čom sa tam v tých tajných lóžach pojednáva ktoré majú okná ustavične s deskami zahlobené ako napríklad lóža žilinská. Takých teda spolkov, ktorých účinkovanie verejné je, jaké sú aj kruhy katolícke štát nemá sa čo obávať; ale takých má sa čo obávať, ktoré sa skovávajú pred božím slnkom, ako sovy a zlodeji, aby jejích účinky na svetlo nevyšly. — Teta služnovské úrady nech slobodno-murárske lóže majú na zreteli a nie katolícke kruhy.

Medzitým majme trpezlivosť; jestli katolícki občania medzi hranicami zákona svoje práva brániť budú, jestli spolu držať budú ako silná reťaz, vtedy v krátkom čase prestane ten zvyk, ktorý škaredým okom hľadí na katolícke kruhy, a nastúpi čas, že sama vláda povzbudzovať bude občanov — ako teraz v Nemecku — aby sa stali údami krúhov katolíckych. Ten ošklivý duch času, v ktorom teraz žijeme, nemôže už dlho panovať; lebo všetko to, čo na

základe liberalnom, nemravnom stojí, dlho udržať sa nedá; taký poriadok prv-neskôr, istotne sám od seba sa zrúti.

Já zaiste nepreháňam, keď tvrdím, že sústava bezbožného liberalismu, ktorá teraz viacmenej po celej Európe ešte panuje, aj vlasti našej viac škody ako osochu narobila. Kto to nechce veriť, nech sa rozhladne po celej krajine uhorskej, a nech skumá spoločenský život, a uznať musí, že u nás, kde bez ohľadu náboženstva a národností všetci sme v pokoji žili, u nás je teraz spoločenský život docela roztrhaný. Kto ho roztrhal? Liberalismus, ten internationalný liberalismus, ktorý nemilosrdne chce všetko to trhať, kaziť, lámať, čo je občanom najmilšie a najvzácnejšie!

Koho by srdco nebolelo, keď sa rozpaľujú na tie časy, ktoré sme od asi 1870-ho až po terajší rok v Uhorsku prežili. Počnúc od 1870-ho panujúci liberalismus na tom bol, aby katolíctvo čím viac uspal a narkotizoval; čo sa mu aj do cela pošťastilo. Ano, počnúc od 1870-ho roku, tak neprajné okolnosti boli náboženstvu katolíckému, že katolíci, menovite trieda vzdelanejšia, vierovyznanie verejne urobili ani sa neopovážili.

Kto by ešte nepamätal na tie časy, keď v uhorskom sneme, mnohokrát nenachádzal sa ablegát, ktorý by katolícke záležitosti bol mal smelosti zastávať. Každé náboženstvo malo svojich neohrozených obhajovateľov v sneme, len katolíci nemali. Tak ku príkladu každé náboženstvo v Uhorsku má svoju autonomiu, samosprávu dľa ktorej všetky svoje náboženské záležitosti, neodvislé od štátu a od iných náboženstiev môže si riadiť a spravovať; len katolíci nemajú to právo: prečo? lebo liberalismu potrebné bolo, aby katolíctvo ujamnil: lebo liberalismus vedel, že keby v Uhorsku aj katolíkom tie práva ponechal, ktorými iné náboženstva vládnu, vtom okamžení by sa prekotil. — A keď v sneme niektorý katolícky ablegát našiel sa, ktorý za práva katolícke slovo zdvihol, nuž z toho tábora v ktorom biharský Jupiter, Tisza ešte aj teraz je Bohom — otcem — hneď mu do hlavy hádzali: jezuita, reactionár ultramontán, a týmto podobné, vtedy ešte až veľmi urážlivé kamene; a jestli ten istý ablegát chcel ešte niečo znamenať v spoločenskom živote, od zastávania katolíkov zdržovať sa musel a to tým viac, bo takýmto spôsobom nemôhol sa ku masným hrcnom dostať, t. j. na vyššie úrady avanzovať nemôhol.

V tých časoch podobné smutné a spolu ošklivé pomery nachádzame nielen v krajín-

skom sneme, ale aj inde, jak vo verejnom tak aj v privatnom (súkromnom) živote. Následkom čoho, ľudia od náboženského vplyvu sa celkom emancipovali, a nábožnosť, vieru, jedine za takú vec držali, ktorá nikoho iného jedine len kňaza sa týka. Tak sa potom stalo, že veľká čiastka svetských katolíkov, už nie viac z duševnej potreby, ale len z obyčaji ešte tu i tu okunavo kukla do kostola, bez toho, žeby táto návšteva kostola na jejich mravný život ten najmenší vplyv bola mala. Mnohí kňazi svoje povinnosti v kostole snáď horlivejšie konali, ako nikdy predtým; a predsa ten zodňa na deň na vidom očí sa zmahajúci náboženský indiferentismus, t. j. lahostajnosť vo viere prekaziť nemôhli. Ano zodňa na deň zkusovali v kostole kazateľnica a spovedelnica už nie sú viac dostatočné ku tomu, aby z nich kresťanské pravdy do srdca štepené boly. Lebo mnoho, veľmi mnoho je takých „dobrých katolíkov“, ktorý roky a roky ani kazateľnice, ani spovedelnice neuvidia, a tak ani ten najhorlivejší kňaz nemá prístupu ku jejich srdcu. A preto všeobecná žiadosť bola, vynajst spôsob, prostriedok, ktorým divé mravy zástupu zošlachtiť by sa mohly; že ako u nemeckých a belgických katolíkov, tak aj u nás potrebné je sriaďiť a zakladať katolícke spolky, kruhy, v ktorých spolkoch všetkých tých svetských katolíkov, ktorý od kostola ako čert od svatenej vody bočia, skrze častejšie dotýkanie a priateľský rozhovor, treba kresťanskému životu získať; keď ináč nie, nuž pri poharku vína, piva, treba ím do srdca kresťanské pravdy zaštepíť. Prídu všelijaké iné záležitosti, ktoré, trebárs prísno ku náboženstvu nepatria, predsa s náboženstvom spojené sú. Tieto záležitosti ani v škole, ani v kostole, ale ani v krčme prednášať a pojednávať nemôžu, ale jedine v takých miestnosťach, ako sú krúhy katolícke. Krúhy katolícke sú teda doplňujúce miestnosti katolíckych škôl a kostolov. Bez katolíckych krúhov spojenie katolíckych sil nikdy sa stať nemôže. Toto je to, čo si všetci tu prítomny žiadame, ponevác jestli sa nespojíme i nabudúce nič znamenať nebudeme.

V uhorskej krajine, mnohí horlivejší katolíci už dávno si žiadali spojenie katolíckych sil; mnoho bolo o tom písano, ale bohužiaľ dlhý čas túžby tieto len vždy na papieri zostaly. Tá uhorská vláda, ktorá r. 1889 panovať prestala, (vláda Tiszova) vidiac že katolíci v Uhorsku v hlbokom spánku zahrúžení sú, a že ich z neho žiadné alarmovanie prebudíť nemôže, tento nešťastný pokoj k tomu upotrebila, aby katolíkov ešte lepšie uspala, a jejich práva potajne ešte viac obstrihala.

Na tie nešťastné a ošklivé pomery do roku 1889-ho, úplne dajú sa povedať tie slová, ktoré niekdy Görres na nemecké pomery svojho veku povedal, keď takto hovoril: „Es ist fein stille, die Katholiken gehen emsig ihren Geschäften nach, es merkt und schaut Niemand auf unser Thun, nichts wird uns hindern, es glücklich zu Ende zu führen.“ T. j. hrobové ticho je, všetci katolíci usilovno idú po svojich povinnostiach, nikto nás nevidí, nikto naše skutky nespozoruje, nič nám prekážky robiť nebude, aby sme to šťastlivo dokonali. Aj uhorský liberalizmus si myslel: všetko ticho spí, čo viac aj sami strázcovia Sionu už zaspali, a preto tu je čas: treba ich nemožných učiť prv, než by sa zobudili mohli.

Avšak opovážlivý liberalizmus prerátal sa; struna trpezlivosti — proti všetkému očakávaniu — pukla pri vidaní chýrečného februárového nariadenia; katolíctvo na celej linie sa budí, spojuje do včulku roztratené sily, a práva svoje neohroženo reklamuje.

Prvý znak spojenia katolíckych síl zjavuje sa nám pri založení budapešťianskeho katolíckeho kruhu. Tí falošní priatelia katolíkov v Budapešti viemožne sa usilovali udušiť, utlačiť počiatkovo toto márne bolo. Reactionár, ultramontán, obskurant a týmto podobné mená ako dajaké bacillusi v povetří lietaly; ale škodlivé už neboli. Katolícko zmysľajúci občania aj na vidieku smýšľať počali: jestli katolícky kruh môžu mať budapešťianski katolíci, prečo by aj oštatní na vidieku tenže mať nemohli.

Tažkosti, ktoré založenie katolíckych kruhov prekážajú, sú len zdanlivo; a jestli je silná vôľa, tieže prevládať, hneď sa presvedčia, že prekážky ani neboli. Tuto sa vihovarajú že vraj nemajú súcej miestnosti; hentam, že není človeka, kto by kruhu na čelo stal; lebo musíme vedieť že medzi katolíckou intelligenciou mnoho je takých katolíkov, ktorý potajne, keď nikto nepočuje to, dušia sa, ba mnohórasy aj prisahajú sa, ako cigára že vraj: Môžete byť istý pane, že v srdci s vami cítim: ale však viete, že ja som úradník, mám ženu, deti a keby som sa ku vám pripojil, dotiaľ by ma prenasledovali, kým bych sa celkom nemožným stal. Takýchto pánov v katolíckej intelligencii je veľmi mnoho. Nuž či medzi týmito bojazlivými rajacmi máme hľadať predsedov pre kruhy katolícke? Do vojni nemožno ísť s takými generalmi a vojakmi, ktorý jaknáhle bitka sa začne, skovávajú sa, jako poltroni do kríkov a priekop; ale ano s takými generalmi a vojakmi len možno niečo vybojovať ktorý sa neostýchajú, že budú poranení, alebo aj usmrtení. Aj katolícke krúhy len takýchto predsedov

a údov potrebovať môžu! Já teda také prekážky neznám, pre ktoré by katolícke kruhy vo väčších a menších mestách a mestečkách zakladané byť nemohli. Ano to je všade možno, len netreba sa ochuňať pri tom, a smelo sa treba do toho pustiť. Že založenie katolíckych kruhov ešte i po dedinách nie je nemožné, to dokázali naši spolubratia na dolnej zemi a za Dunajom, kde není ničो znamenajúcej obce v ktorej by ľudového katolíckeho krúhu nebolo. Silne úfam, že ani v Horno-Trenčiansku žilinský kruh nebude osamotený; bo aj vo Veľkej-Bitči, v Kisuckom-Novom-Meste a na Čáci podobné katolícke kruhy zakladať sa chystajú.

Pri vnútornom zriadení katolíckych kruhov, nie o tom sa jedná, či tieže s drahocenným náradím su zaoprátené; ale o to sa jedná, či slúžia ku povzbudeniu katolíckeho povedomie. Je síce pravda, že priat byck si zo srdca, aby aj žilinský katolícky kruh čím skôr tak impozantný bol, aké som ja videl minuleho roku, ku príkladu v Berlíne, v Münsteri, v Roblenzi, v Hollandie v Nymegene.

Avšak ani v spomenutých mestách, katolícke kruhy zpočiatku neboli tak veľké, jako sú teraz. Tak aj u nás s malým začíname a z času na čas rozširovať ho budeme; zo stupňa na stupeň pôjdeme, len aby sme vytrvanlivosť mali. Ja úfam, že v tejto vytrvanlivosť, nebude nám robiť prekážku ani ťažkosť reči, s jakou tu menovite na horných stranách bojovať musíme; lebo vreči ľudu málo máme takéj tlače takých noviniek ktoré by sme v katolíckom kruhu čítal dať mohli. Medzitým, usilovať sa budeme, aby sme nedostatok tento, častejšími prednáškami, častejším čítaním doplnili.

Počet katolíckych kruhov potvrdených v uhorskej krajine, je asi 80, alebo 90. Je síce pravda, že už aj počet tento zrejmo dokazuje, že spojenie katolíckych síl už po celej krajine sa začína; ale keď tento počet porovnáme s počtom spolkov izraelitických v krajine marianskej, je predsa maio. Lebo keď izraeliti-v Uhorsku môžu mať čisto židovských spolkov 215, tak — primerane celému obyvateľstvu židovskému, — katolíci by mali mať aspon 2500 spolkov. Hľa z tohoto vidno, že katolíci ešte mnoho, veľmi mnoho spolkov musia zakladať, jak spomenutý počet nie dotiahnúť, ale len priblížiť chcejú.

II. Zakladanie kath. kruhov, terajší panujúci liberálny system nerád vidí; lebo vie že keby ta na celej linie pošťastilo katolíkov so spánku prebudiť a potom ich vkruhoch spojiť, v tom okamžení by panujúci system padnúť musel:

(Pokračovanie nasleduje.)

Prosba.

Všemohúci, večný Bože národov
Odvráť zkažu luciferských výplodov.
Udeľ hojnej dar milosti,
Zažeň pliaigu neprávosti,
By lotrovia nedržali viac hodov.

Osláv cirkev, povýš vieru, svätý chrám,
Premeň v radosť tupé bóle, vzdychy nám.
Zastaň pravdy slnce čisté,
Ukáž verným útočiste,
Navráť pokoj pobúreným rodinám.

Tisíc rokov obývame drahú vlasť,
V duchu Krista požívame všetkú slasť.
A kacirske besné pleny
Horké do nás lejú bleny,
Poklad svätých, pokrm duši idú krast.

V krížoch, tráPOCH, ťažkosťach sú nebesá,
Kde potechy, sily nádeje skveje sa.
A potvory pýchy, klamu
Stĺpy viery, mravov lámu,
V bezdní priepasť ženú žitia kolesá.

Nie dost, že nám biedy sypú mozole,
Rany naše v štipnom kúpú rôsole,
Lež by mečom v srdco bodli,
Núta nás pred hmusné modly,
Dym tymiana v diablov márnici kostole.

Nie dost, voľným že nás mučia pokrokom,
Putá tužia katolíckym otrokom,
I svedomie, i tú dušu
Drzým zubom kmášu, kúšu,
By chuderku v peklo vrhli napokon.

Och shliadniže Bože dobrý, láskavý,
Pošli pomoc utlačeným z výšavy.
Vystrí tvoju vládnú ruku,
Oslad bitým žiale, muku,
Daj, by klesli zrutní vlci pažravi.

Zbavil si nás psohlavého Tatára,
Von vypratal divokého jančiara,
Daj, i tieto dravé čriedy
Večnej škody, zhuby, biedy
By zkusily jaká Boha jest kára.

Daj, by s hriechy, ukrutnosťou, zlostami
Len v povestach boli draci tí známi.
Rozpráš, vyšib rod šibalcov,
Antikrista liberálcov!
Och smiluj sa, och slutuj sa nad nami.

Dlhomír Polský.

Keď je núdza najvyššia.

Ze život náš pozemský jesto plný trápenia a súženia, to, myslím, i láskavi čitatelia tohto milého časopisu »Kreštana« z vlastnej skusenosti dosvedčia. Bohužiaľ tak je! Boh na nás dopuštía jednô-druhó zlô, aby nás k sebe bližej pritiahnul, snád chorú našu dušu týmto horkým liekom — uzdravil. . . A však On — Otec nebeský, — nedopuštía na nás väčšie bremená, nežli naša krehkosť ľudská je vstave uniesť; ba on sa zdá vtedy byť najbližšej k nám, keď na rozburom mori sveta v slabej ložke hnani, už, už poňorenia sa obávame — mocnou rukou svojou — jak nekdy svojich učedelníkov, od zahynutia nás zachraňuje, a pomoci žiadanej nám odposiela. . .

Prenikavý príklad »Pri matkinom hrobe« jest nám ešte v živej pamäti. . .

Len veľa takých nám podávať nutno. . .

I ja týmto pravdivý príklad podávam zo života môjho priateľa, učiteľa, možno mnohým k poučeniu a povzbudzeniu dôvery v toho nebeského »Prostredníka« ktorého najsvätejšie Srdco — záloh to lásky k nám — na svätom kríži vykrvácalo. . . Ach, kreštania drahí, len ta k nemu, keď nemožno na golgotu, ta ku jeho sv. Stánku na oltári v chrámoch katolíckych, spechajme vzývať ho v deň súženia, a on vytrhne nás. . .

Priateľ môj L'udomil, * jest učiteľom v nitránskej stolici. Spoluvrstovníci od mladosti svojej už v školách, už na dráhe učiteľskej, žijúc a zároveň sklama-júc sa voždy v tej nádeji, že sa kedy náš stav polepší. Na voľby, na demoralisáciu byť musí; ale na výchovu na dobrý budúcný to základ vlasti, najisť sa nemôže. . . A predsa má byť tisícročná pamiatka slávy národa, ale čo z toho, keď otcovia a vychovatelia jeho zúbožení a otrhaní jak svedkovia čierneho ne- vďaku tiež tam stáť budú. . .

Stanúc sa samostatnými, museli sme odlúčiť sa jak Abraham s Lotom; delia nás vrchy od seba. Za mladi častejšie sme sa i ponavštevovali; teraz však i starší vek, pečlivosť o dietky a neprajné hmotné pomery prekazujú nám v tom. V poslednom čase ale 5 roky nevideli sme sa, ba aj zprávy o sebe nedávaly sme jeden druhému.

Konečne odhodlal som sa bol pominulú jaseň mlčanie toto pretrhnúť a navštívil som môjho spomenutého priateľa L'udomila, vyberúc sa pešky, sťa apoštol, vedľa palice pres vrchy. Vyhnem aspoň prekote-niu sa. . . Už po ceste som sa kochal blaženosťou, ktorú pocítíme vzájomne po tak dlhšom nevidení sa.

Už z dále vidieť bolo jedno belavé bydlisko kde pred tým mocho porostnutá strechá školska sa čier-nela, ba radnej zelenela. Čo to? Snád má novú školu? peknejšiu od mojej? A skoro bych mu to bol žarte-vne chcel zavideť. . . No však to uvidíme. . .

Prijdúc dnu do budovy, tichosť jak by všetko vymreté boló. — Pred tým milé jeho menšie dietky

keď ma zavrely, letely do náručia mojho krikom a vítaním; teraz tichosť kostolná.

Manželka priateľa bola v kuchyni práve s malým varením zaujatá. Uzurú ma, rukami pleskla nad hlavou či od radosti, ľaku, aneb bolesti, neviem, a zvolala: „Ach, budíž nám výtany priateľu Jani,“... ale slzy jej zaraz v oči stúpily, a hlas v hrdie primrznu. Potom ma poslala na prekvapenie manžela svojho do zahrady, že tam on pri svojich milých sa zabáva čítaním.

V zahrade tichosť, len množstvo stromov ovocím obťažené zieralo na mňa, on na lavičke pod jedným sedel.

Nuž len samotný? — bol môj prvý ohlas; kde že jesto tí milí tvoji, o ktorých len teraz tvoja manželka mi vravela?

A či jích tu ešte málo máš? — odpovedal trpkým úsmevom... však blízko sta malo by jích byť, a ovocia toľko, koľko chceš.

To áno, pomerkoval som, — ja však rozumel som tvoje milé dietky, drahý priateľu.

No väčšie nie sú doma, iba jedna dcéra a nektoré nás zanechaly, a išly radnej za »andeličky« — a slye vstupovaly mu do očí... No — hovorí však — predovšim buď mi výtany z srdca, ostatné doviš sa neskôr, lebo aspoň pár dní u mňa zostať musíš!

No pravda, odpovedal som, čo človek musí, vďačne rád urobí, a ja od teba nepôjdem preč tak skoro!...

Pod obedom, jak by schválne, vyhybovali sme vzájomne všetkým trpkým rozpomienkam. To smutnejšie ponechali sme sebe na poobedie, keď sme zatiaľ prešli do spomenutej záhrady pod stromy, kde sa stol a lavičky okolo neho nachádzaly. Usadiac sa, domový pán vravel k svojej manželke; dnes jesto u nás veľký sviatok a pamätný deň návštevy to najlepšieho priateľa Janiho; i musíš nám doniest čiernej kávy, lebo i to príslúcha k sláveniu takéhoto dňa. Všetkým my ju potíšku vypijeme, aby sa nikto nedosvedel, že jeden chudobný učiteľ pri toľkých starostach a výdankách a malým platom, predsa i tohto luxusu si dovoľuje....

A ja som tvoju myseľ tušila, a jak vidíš dcéra naša nám ju sem už nesie — doložila jeho manželka.

Priateľ L'udomil potom započal: luto mi je, že radosť našu v tejto chvíli musím, zakalíť vypráváním toho, čo nás v poslednej dobe zastihlo, a tým rany srdca nášho zase otvárať; ničmenej som tým podlžný tebe, priateľu môj, abys poznať mohol naše trápenia, ale — zvlášť lásku a dobrotivosť Všemohúceho Pána na nebi!

Na druhý mesiac v okt. bude tomu päť rokov, čo škola naša od suseda sa bola chytila, shorefa a všetko čo bolo na nej. Ja som škodu veľkú utrpel na 150 zl. preto, neb som nebol poistený. Práve i vtedy 3 dietky mal som von z domu v Nitre vo vyšších školách, všetky peniaze len tam cestovaly, ba nebyvalo ani dosti. Na druhý deň ráno len to som videl, že ani čo by do hrsti nemám čo dať ľichve, Bože čo robiť? No, vďaka Bohu, a sl. pántvám, ktoré ma napomohly prezimoval som dobre. Dnes len s úsmevom rozpamätujem sa na to keď nám dážd na hlavu v celom stavaní letel, že sme nemali kde hlavy skryť.

O rok na to času letného doškrela sa k nám choroba záškrt (dysferitis) a uchvátila dvojpo podarených dietok za 8 dní, a tu už nie len že hmotné výdanky

na lekára, lieky, pohreby, dôvoz sa nakopily, ale — zvlášť — i rodičovské srdca naše počaly krvacať. S tým však i tá obava rástla, koľko ešte obety požadovať bude tá choroba, čo nám hrôzyplné noci robilo ale i tá starosť, ako zase budem môcť sniesť náklady na dietky ostatné v budúcom roku, keď takto vytravení sme zostali. — Keď sme sa už aspoň ponekúď uspokojovať počínať v dôvere Boha a jeho svätom riadení, naraz o 7/4 roka prišla nám ešte hroznejšia zpráva z hlavného mesta Budapešti, že náš milovaný 18 ročný syn — Ján — ktorý sa výborne učil, lásku učárov požíval, — »ozdobou ústavu Paedagogiuma« bol — umrel, ďaleko od svojich to milých rodičov a od domova....

O nebesá!! — tehdy i toto ešte bolo potrebné!! — Či nieto dosti plevelu a kvetov sibienciých medzi ľudstvom, ktorí nie sú hodní, aby ich zem nosila!? — Koľké nádeje... rástanie... plánov do budúcnosti činenie viazalo sa k tomuto drahému životu!... a teraz, všetko to vstúpilo s ním do tmavého hrobu!!... Koľké obety — potu — snázenia — starosti, koľkého sebazaprenia pri tak malom našom učiteľskom plate stála jeho len predbežná výchova v 6 gymnásiových školách?.... Jak, hrozne a omráčujúčne účinkovala táto neočakávaná zpráva na srdco naše, zvlášť matkino, zaraz poviem. Dost' natom, že na pochyto dvojmesačný môj plat (vopred) vzal som do vačku, a len samotný pohnul som sa do Budapešte, svojich doma v najtrpkjšom žialu a bolásti nechajúc; a na vzdor všetkej mojej sporlivosti po ceste doniesol som jedon zl. domov, snáď na smútočný odev pre moju rodinu!

Ale čo že je toto o proti tomu bôfu ktorý som pocítil vtedy, keď som prinútený bol najdrahšieho synáčka nechať v Budíne, Németsvölgyskem cintoríne!!... O nebesá poľutujte ma!

Tu priateľ môj L'udomil prestal, neb žial duše nedopustil mu hovoriť, zakryjúc tvár svoju šatkou. Ako mne bolo pri tomto vyprávaní, ľahko laskavý čitateľ uhádne. — Konečne priateľ môj pokračoval ďalej: L'ahko milý priateľu Jani domysleť sa môžeš, že kroz to aj hmotné pomery u mňa v neblahom svetle počaly sa zjavovať: plat vopred vybratý bol; čo ešte kde bolo, nutno muselo sa obrátiť na druhé dietky v školách... Pri tom som počínal badať, že zdravie i mojej manželky začína červík podkopávať od veľkého plaču a nariekania, až konečne ale o 3 mesiace po pár dňovej väčšej slabosti o pol noci tak zle zostala, že — skutečne — len ku smrti sa chystala, a kňaz v nočnom čase zaopatril ju sviatosťami zomierajúcich.

Ale manželka tvoja že zomierala, jak bez seba hlasite som volal?

Ano, v opravdovom smysle slova; pol dediny som času nočného pozobúdzal, a jak bez rozumu kričal a nariekal aj s dietkami, ktoré práve ešte doma boli.

Pre lekára hneď poslal, zatiaľ však domacie lieky sháňal; lekár ale dva týždne kuroval, ale bez žiadúceho výsledku, tak že po tomto asi 7 noci sme nespali, neb ju zadusením hrozilo. Pán Boh nám poslal jednu osobu ženskú, ktorá nám poradila istého lekára, ktorý skutočne nemoc uhádnul, a po užití prvého lieku, celú noc sme spať mohli. Tu však nutno bolo za pár dní každodenne pre čerstvý liek do mesta ích....

Ale čo som zbadal, že struna všetkej námahy a napnutosti pretrhnula sa, nebolo peniaz... A pomyšlení,

že terajší stav chorej, nemohúc zaopatrovať jej pred písane lieky, môže sa snadno zase na horšie obrátiť . .

No, brat môj — mluvil som, toto je hrôzny zlý stav; už len povedz, kto ti len a jako pomohol?

A kto že by? — ten tam nad hviezdami, čo verejne a pred každým vyznať musím.

A preto ti to najhlavnejšie, načo najväčšiu váhu kladem, dopoviem.

Volaktorý z mojích dietok ponechal doma knižočku maličkú »Novena« rečenú, devatdňová pobožnosť k najsv. Srdcu Pána Ježiša Krista, s ktorou som sa bol už pred tým obznámil. Vzal som ju teraz pred seba, a počal som odbavovať pobožnosť tú — jak som len môhol skrušene a s celou dôverou k Tomu, ktorého naším Spasiteľom nazývame. Ale i to ti musím povedať, že som 3 intencie (žiadosti) mal: jedna bola predošle zdravie chorej manželky — druhá pomoc hmotná aspoň na lieky — a tretia chlapca najmladšieho mocť vystrojiť o krátky čas do vyšších škôl — do Nitry. I začal som — jak som už spomenul — s celou dôverou prosiť Všemohúceho vedľa návodu tej knižočky, a na každú žiadosť devatdňovu pobožnosť osobitne konať. Ešte som len začal konať, v čase dvoch týždňov skutočná pomoc mi prišla. . . Tu pozri tieto listy, ktoré mi na pamiatku sú ponechané, a presvedč sa, čo v nich bolo?

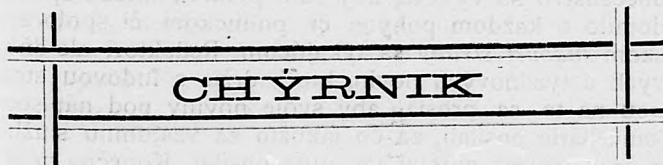
Listy som poprezieral veľkodušných dobrodincov, s tou otázkou k priateľovi L'udomilovi: Ešte mi to riekní, či všetky tri žiadosti tvoje vyslišané byly?

Áno, áno, brat Jani, — zvolal L'udomil — všetky tri na vlas! Pomoc prijdúc do domu, zaopatril som lieky, zdravie manželky mojej — jak ju pred sebou vidíš — k uspokojeniu zase sa navrátilo — a chlapčoka sme vystrojiť mohli do škôl, kde tiež dobrodinca má. . . Srdcia naše uspokojily sa v riadení Božom, a rany ponekúď zahojily sa, že nám to Hospodin vynahradíť môže ešte na tých dietkach, ktorých nám pri živote zadržal.

Koňečne hlasnejšie mluvil:

„A tak nech je na veky pochvalenô a velebenô najsladšie a najsvätejšie Srdco Pána nášeho a Spasiteľa Ježiša Krista — spolu i bl. Panny a Matky Božej Márie!“

„Amen“ — uprimne doložil som ja, lebo i z mojej vlastnej skusenosti presvedčil som sa, že devatdňová pobožnosť k týmto dvom najsvätejším Srdciam zázračne spomáha človečenstvu, zvlášť vtedy, keď je núdza najvyššia. . . .
Jani.

— Jeho Veličenstvo dostal do daru koňa. Z Veršeca píšu, že vdova po honvédskom kapitáňovi Bottkovi, ktorý tam nedávno zomrel, odporúčala kráľovi do daru manželovho jedného vrchového koňa. Jeho Veličenstvo prijal dar od vdovy a cestou svojej kancelárie vyslovil svoje poďakovanie. Po tieto dni odcestovali dvaja koniari do Veršeca pre koňa, ktorého odoslali do Viedne.

— Uhorská kráľovná a francúzska vláda. Vo francúzskych novinách sa zjavil ten chýr, že keď uhorská kráľovná Alžbeta bývajúc v Cap-Sv. Martine chcela

obzreť montagelskú pevnosť, že francúzska vláda tomuto úmyslu kráľovnej ťažkosti robila. Francúzska vláda tieto chýry skrze svoje polouradne orgány vyvrátila.

— Vdova korunného kniežata. Jak sa z Viedne oznamuje Stefánia vdova to po nebohom korunnom kniežati Rudolfovi 26-ho marca pohne sa na väčšiu stredomorskú cestu a Velikú noc bude tráviť v Jeruzaleme.

— Nemecký cisár proti cigarám. Z Berlína sa píše, že cisár zakázal officierom a mužstvu fajčiť po prednejších ulicách mesta. Svoje nariadenie odôvodňuje tým, že cigara prekazuje vojáka v pravidelnom pozdrave.

— Nemecká cisárovná. Jako sa z Berlína oznamuje toho roku nepocestuje do Abbazie. Zdá sa, že následkom nemoce kniežata Joachima zrekla sa tejto návštevy.

— Natália v Srbsku. Navrátenie sa býv. srbskej kráľovnej Natálie do Srbska, ako zo spoľahlivého prameňa sdeľujú, je zakončená vec. Kráľ Alexander telegraficky upovedomil dozorcovi Konaku, aby pre bývalú kráľovnú zariadil tie chyže, ktoré Natália po čas svojho stáleho pobytu v Belehrade obývala.

— Nové matriky v Trenčiansku. Spravujúci výbor stoličný 4. marca zapodieval sa s novými štátnymi matrikami. Celá stolica trenčianska na 88 okresy matričné bude podelená. Do teraz o mnoho viac matričných úradov, katolíckych, evanjelických a židovských, slúžilo obecnstvu. Štátnych matrikárov bude teda menej, a predsa ohromnú summu: 40,900 zl. budú stáť ročite. L'ud bude mať menej pohodlnosti, viac unuvania ku vzdialeným matrikárom, a spolu i viac poplatkov na krku. Do teraz bolo v stolici 57 notárov; teraz ešte 22 nové notariaty a 19 podnotariaty sa majú utvoriť. Notári majú dostať po 100 zl. za vedenie matrik, slúžni po 200 zl., pomocníci po 50 zl., samostatní matrikári po 300 zl. Po teraz kňazi viedli matriky takrečeno zdarma; budúce matriky stať budú 40,900 zl. a kto vie, či budú tak dobre vedené, ako teraz. Nové ohromné farchy, unúvania, mrhanie času čakajú na ľud chudobný trenčiansky. Takto sa postarali o ľud ubohý, tí naši svobodomyseľní páni ablegáti.

— Najstarší vojak vo vojsku. 16 ho marca slávil 50-ročné jubileum jeden flintár menom Kučera; toľko rokov slúži už pri vojsku. Ten starý vojak celý tento čas trávil v 3-tom pechotnom pluku, ktorý sa včul vo Viedni zdrzuje. — Vzal účasť vo vojnách 1849, 1859, 1866 roku, jako tiež v bosniackej vojne. Michal Kučera je včul 66 rokov starý a na jeho prsách sa skveje vojenská medália, záslužný kríž a strieborný kríž. Jeho jubileum i pluk slávil. Tento driečný vojak má už tretú ženu a z troch manželstiev sa mu narodilo spolu 21 detí, z pomedzi ktorých ešte len dve potrebujú rodičovskej opatery.

— Defraudant ušiel. Z Orošházy píšu, že Alexander Lesznikán, poštovní úradník, ktorý bol uväznený pre defraudovanie úradných peňazí, uskočil zo žaláru okr. súdu v Orošháze. Je podozrenie, že Lesznikán ušiel zo žaláru v porozumení s osobníctvom.

— Nožmi pichajúci lodníci. Na novej Pešti 18. marca v noci lodník Pavel Robber povadil sa s dvoma inými lodníkmi, ktorí s nožmi tak popichali hlavu, žalúdok a krk tomu ubohému človeku, že o niekoľko minút následkom rán umrel. Tí vrahovia síce putekali, ale polícia, ktorá ich šla vyhľadať, nezadlho ich zdrapila: Ondreja Bregu a Juraja Krakobu, obidvaja slúžili na lodi »Hazánk,« jakožto kuriči.

— **Držal ho za zbojníka.** Zo Segedína sa píše: Blízko Horgoša na dverách jedného železničného strážneho domu ľudia klopali. Železničný strážnik pokládal ich za zbojníkov a jedného z nich zastrelil. Neskôr videl, že ten mŕtvý je jedon vážny mešťan, ktorý nie zo zlého úmyslu mu klopal na dvere.

— **Sedemnásobný vrah.** Z Londýnu sa píše: Jedon človek menom Tailor hrozné prelievanie krve vykonal, zavraždil svoju ženu a šestero detí a potom sam seba zavraždil. Ten vrah trpel na influenzu a následkom tejto nemoce sa pomiatol. V šialenosti zavraždil svoju rodinu.

— **Vražda v bláznici.** Z Rímu sa oznamuje: Berardiho, markgrófa senátora, predsedu to rímskej krajinskej rady 9-ho marca odpoľudňá jedon blázon, keď obzeral bláznicu na hlave tak ťažko poranil, že následkom tej rany na druhý deň zomrel. Z Rímu ešte i toto píše: Vrahu senátora Berardiho nazývajú Berulem; pred ôsmi dňami prijali ho do bláznice a vradili ho do triedy neškodlivých nemocných, keď sa ho pýtali, prečo spáchal tú vraždu, odpovedal: Berardi mňa prv chcel zavraždiť, ja som mu len predišol.

— **Hroziaci sa robotníci.** Tarnóczyho fabrika oznámila telefonom policii, že pred fabrikou 10—12 robotníkov palicami ozbrojených, ktorí z fabriky boli prepustení, sa shromaždilo a vyhrážajú sa nabíť ostatných robotníkov u fabričných úradníkov; keď ale policia prišla pred fabriku, robotníci už boli zmizli.

— **Samovraždelný spravca fabriky.** Hadetský, správca to prvej uhorskej lučbárskej priemyselovej účastinárskej fabriky vo Veľkom Bočkove (Marmaroš) stal sa samovrahom. Nožom si viackrát pichol do prs, umrel vo veľkých mukách. Príčina samovraždy je neznáma.

— **Horiaca baňa.** Zo Smolníka nám píše, že tam jedna baňa horí. Oheň tak sa ztrhol, že baňové drevo od veľkej horúčosti chytilo sa od ohňa, a oheň, prv nežli by ho boli mohli prekaziť, veľmi sa rozšíril. Feischer podúradník z bydlia nad baňu, musel sa vystehovať. Traja robotníci zamdleli od dýmu, ale ľudský život nezahynul. Robotníci do istého času nemôžu pracovať. Škoda je veľiká. Sú tu zo stránky spoločnosti baňský radca z Budapešte, zo stránky štátu Sziklay b.ňský officier.

— **Zmrzlý kováč.** Pavel Kumik kováčsky to majster v Čároch v prešporskej stolici 16-ho marca išol do Kuklova, aby svoju ženu, ktorá má tam obchod, navštívil. Ustátého muža manželka prijala s dobrou večerou. Okolo polnoci Pavel Kumik sa pohol na cestu, aby v čas rano zas chytil sa do práce. Ale ešte neprišol do Čárskeho chotára, keď si sadol, aby si odpočinul, zadriemal a do rana zmrzol. Tade cestujúci ľudia poznali ubohého človeka a mŕtvolu jeho vzali na voz, zavezli ju do Kuklova, k prestrašenej vdove.

— **Zalúbený žid v maštali.** Zo Skalitého (trenč. st.) také chýry idú, že jedného žida prichytili v noci pri jednej dievke a do maštale ho zavreli, aby mu láska ochladla. Rychtár tiež mal vedieť o tomto pokračovaní so židom, a ponevác žid z maštale nebol hneď na svododu pustený, horlivého rychtára úradu zbavili. Nech sa teda žiadon rychtár neopováži zalúbeného žida do maštale zatvárať.

— **Spálený samovrah.** Jedon nemecký veľmož, ktorý v Monte-Karlu celý svoj majatok prehral, v hostinci menom Nizza sa zastrelil. Horiaca svieca zvalila sa na posteľ toho samovraždelníka a zažala posteľ, na ktorej samovraždelník na toľko zhorel, že nemôhli ustanoviť kto to bol.

— **Tristo officierov proti dvom redakciám.** O neslýchanom škandále píše z Madridu (Španolsko). Asi 300 vojenských officierov 17-ho marca napadlo redakciu novín menom „Globo“ a poranilo hlavného redaktora a dvoch redaktorov. Potom tí officieri išli do tlačiarne novín menom „Resumen“ a tam pokračovali pohoršenie, ktorému zakročenie vojenského vladára urobilo koniec.

— **Chytená zlodejská banda.** Budapešťanska policia celú zlodejskú bandu chytila. Zlodeji sú nasledovní: Móric Kurc z Budapešte 15-ročný; Dezider Feld z Budapešte 16-ročný; Leopold Grün z Budapešte 14-ročný; Emanuel Tauber z Budapešte 14-ročný; Vilém Steiner z Réte 17-ročný a Nathán Reiter z Budapešte 15-ročný; Alexandra Wohlberger a Alexandra Kontes včul hľadajú.

— **Devätnásť ľudí zhorelo.** Z Amsterdámu píše: Vo Willemgáde 15-ho marca vypukol oheň, ktorý sa skončil s hrozným nešťastím. Jedna rodina zo šiestich údov záležiaca zhorela, trinásť obyvateľov domu na štyri poschodia vysokého skočilo na ulicu na dlažbu; sedem z nich na skutku zomrelo, a šesť ich v nemocnici umrelo.

— **Požiar vo fiumánskom prístave.** Vo Fiume na Maria Valeriánskom móle — jako sa odtiaľ oznamuje — bol veľiký požiar. Jutová zásoba sražkovej banky sa chytila a za niekoľko okamžení už veľkým plameňom horela, nebezpečenstvom hroziac veľkému skladu na drevo v susedstvi. Hasiči a robotníci tak odpomáhli tej veci, že horiace jutové sväzky — asi na dve sto — pochádzali do mora. Tak sa podarilo susedné sklady oslobodiť od ohňa. Oheň, jako to vyšetrovanie objasnilo, tak povstal, že jedon policista, ktorý na tie obaly dával pozor, zvedavý bol, či sa juta chyťí od ohňa, túto svoju zvedavosť tým ukojil, že zažal sirku a na jednom paku oproboval, že či sa chyťí od ohňa.

— **Bieda v satmárskej stolici.** V satmárskej stolici vo veľko-šomkútskom okrese je veľká bieda medzi rumuňským obyvateľstvom. Viacej než tri tisíc ľudí zapása sa so smrťou od hladu a bieda medzi nimi je tak veľiká, že bez rýchlej pomoci zahynú. Alexander Ujfalusi, stoličný to nadžupan obrátil sa k obecnstvu, aby toto uprostred tej biedy poskytlo pomoc rumuňskému obyvateľstvu, ponevác že tuto nie len skutok ľudský, lež spolu i vlastenecký vykoná. Milodary môžu sa naňho zasláť do Nagy-Károľa.

— **Upovedomenie.** *Ľudová strana* v Budapešti (VI. Podmanická ulica číslo 8, I. poschodie) *krajinskú sústrednú pisárňu* otvorila, a táto účinkovať už aj počala. Aby však účinkovanie tejto kancelárie bolo zdarné, obecnstvo sa vyzýva, aby túto *pisárňu* hneď upovedomilo o každom pohybe či politickom, či spoločenskom *ľudovej strany* sa týkajúcom. Redaktori ale dňových a týždňových novín, ktorí držia s ľudovou stranou na to sa prosia, aby svoje noviny pod nápisom kancelárie posílali, za čo jakožto za vzájomnu službu z času na čas zprávy im bude posílať. Konečne *predsedov všetkých katolíckych kruhov, čitateľných spolkov alebo katolíckej spoločnosti* jakéhokoľvek mena na to prosí tá kancelária, aby jej sdelili meno a bydlie i toho patričného telesa, i vlastnej ich ctenej osoby. Odkiaľkoľvek a čokoľvek by neкто písal, *nikdy* nech nezabudne na čele svojho listu *meno volebného okresu a stolicu* pomenovať.

DOPIS.

Od Rajca 1895.

Vysoko ctený Pán Redaktor!

Dobré mnohosľubujúce chýry letia od Rajca. L'udová strana smelo, rázno počína sa hýbať v našom Trenčiansku. Pánov našich slúžnvcov, pána župana čertovsky mrzia tieto v Trenčiansku nikdy neslychané pohyby. Tu u nás všetko išlo ako na povel, ako na rozkaz. Čo pán župan rozkázal v Trenčíne, to muselo sa stať v každej obci a dedine; a teraz proti vôli pána župana, jedno za druhým utvárajú sa katolícke kruhy a hýbe sa ľudová strana. V Žiline, v Kysuckom-Novom-Meste už sú potvrdené kat. spolky; v Čaci, v Bytči, v Bystrici, v Terchovej tiež sa majú také spolky utvoriť. I naši Rajčania smelo pohýbali sa 7. marca. Asi 200 mešťanov a voličov z okolia sišlo sa vo fare rajeckej, aby sa o utvorení kat. kruhu a o usporiadaní ľudovej strany poradili. Ku porade zavítal do Rajca i pán Zoltán Zmeškal, vodca neohrozený našich svätých záležitostí; prišlo s ním i viac mešťanov zo Žiliny s p. opátom-farárom F. Podivinským na čele.

Za predsedu porady vyvolený bol p. opát-farár žilinský, za zápisníka p. I. Kada. Radosť bola pozrieť na žiariace tváre statných a smelých mešťanov rajeckých; jedným srdcom, jednou dušou uzavreli, že pridržiať sa budú pri budúcej voľbe ľudovej strany a že utvoria si kruh katolícky. L'udová strana okresu žilinského-rajeckého ustálila sa i v osobe budúceho svojho kandidáta, ktorého proti terajšiemu ablegátovi Šmialovskému všemožne podporovať bude. Poslal sa i pozdravujúci telegram na gr. Ferd. Zichyho do Budapešti. Našemu pánu ablegátovi Valérovi Šmialovskému nebude sa toto páčiť. Nuž ani nám sa nepáčilo, keď nám na naše podpisy a prosby ani odpoveď dať za hodné nedržal a potom na beznáboženstvo a civilné rozsobašovanie, na nové matriky a prestupovanie na židovskú vieru hlasoval. Pán Šmialovský väčšiu starosť mal o svoju úzku železnicu, ako o svojich voličov; len o to sa najviac staral, aby sa mu čím viac udelilo po mestach našich a dedinách do kapsy, na tú úzku železnicu. Máme my dosť úzkosti i bez tej úzkej železnice. Na fašiangy natancoval sa mnoho pán Šmialovský i v Žiline i v Rajci; každú, každú-čičkú tanečnicu vyvrtil, či pokrstenú, či — a najviac — nepokrstenú. Asnáď žiadať ablegát toľko netančil v Uhorsku, koľko náš pán Šmialovský. No nám sa tančiť nechcelo ani nechce; ale preto pri voľbe zahráme pánu Šmialovskému, takú čerstvú, rezkú nôtú pod nohy.

Volič.

Od Teplej (trenč. st.)

Vysoko ctený pán Redaktor!

Náš pán župan, Julo Szalavszky — ako sa u nás vypráva veľmi zle fašiangy mal. Mnoho práce mal a ešte i má s tými novými matrikami; rozmýšľa, radi sa ustavične, komu má odovzdať od 1. septembra tie nové matričné úrady. Keby bol Jurko Kubínyi doma, zaiste by to ľahšie išlo, lebo pán Kubínyi každému vie dať dobrú radu; zvláštne čo sa týka matrik, Jurka

Kubínyiho nikto neprevýši. I na sneme dokázal pán Kubínyi vo svojej dvoj-slovičkovej reči, že nové matriky ľahko sa dajú uviesť.

Táto významná reč pána Kubínyiho — ako sme v našom „Kreštanovi“ čítali — celý snem hlboko dojala, až do náramného smiechu. Noví matrikári u nás v Trenčiansku majú dostať po 300 zl., niektorí 200, 100 a 50 zl.; možno podľa toho, ako budú verne slúžiť a kortešovať. Naši páni svobodomyseľní veľký zármutok mali 9. marca, keď čítali, ako sa z pána ministerpredsedu 8. marca na sneme rehotala celá oposícia. Pán ministerpredseda, ako peštianske noviny písaly, strašne sa potil, triasol, blednul, keď 8. marca rečnil. A veru je to smútna, veľmi smútna vec. keď prvému ministrovi uhorskému jedon rumunský ablegát (Serbán) dokazoval, že pán minister nevyprava dobre po maďarský; druhý ablegát zas (Polónyi) kričal, aby pán minister radšej čítal svoju reč a pán ministerpredseda odpovedal, že sa on písanú reč nazpamät naučiť nevláde; tretí ablegát zas (Ugron) prosil pána ministra, aby sa neodvolával na kráľa, ale aby sa svojho rozumu chytil. Po reči pána ministerpredsedu len oposícia eljenovala vraj a plieskala rukama; páni ablegati vládnej strany, že sedeli ako otrovení. A naši trenčianski ablegati čo robili po tej strašnej reči? Nič o nich nepísaly noviny; len jedného z nich spomenuli, a síce zas len Jurka Kubínyiho. Nemzeti Újság 9. marca písal takto:

A Kubínyi Györgyök ökleiket szoritották össze. (Jurkovia Kubíňovci vraj päste stískali.) Teda náš Jurko nie len výborné, dvoj-slovičkové reči vie hovoriť, ale i päste stískať. Na koho? prečo? Od radosti, či od hnevu? Hnev škodí kráse a pán Kubínyi je švárny čeladín a ešte švárnejší rečník. Kto by teda proti pánu Kubínyimu vystúpil, nech si zapamätá, že p. Kubínyi dobre vie päste stískať. On vrelo stíska ruky pánom farárom v Bolešove i v Illave. Pánov farárov ani mak azda nemýli, že p. biskup nitriansky za ľudovú stranu sa teraz vystavuje v Nitre; im ani rímsky pápež nemôže snáď rozkazať, aby od p. Kubínyiho odstúpili. Ono je to lepšie držať s vládnu strankou; aspoň vtedy skôr padne niektorému pánu farárovi zlatý kríž na slobodomyselne prsá, alebo tá kanonická hviezda. L'ud veriaci, ten nech sa len modlí a s voľbami nech má pokoj: tak hovoria niektorí posvätení páni. Páni ablegati budú na civilné manželstvo, na nové drahé matriky hlasovať, a páni voličia nech sa doma modlia a postia: však je svätý pôst. Ba už aj modlitby postnie prestaly — ako počuť — hen v Illave. Pobožný ľud illavský naučený bol v pôste pod večierky do chrámu Pána chodiť a k ukrižovanému Spasiteľovi sa utiekať. Teraz táto starodávna, krásna obyčaj prestala. Darmo prosili vraj illavania na patričnom mieste: kostol zostal zavretý. Nuž takto sa veru zbožnosť a mravnosť nedvíha. Kvetina potrebuje dážde a tepla, aby ľúbezne kvitla; srdco, duša človeka potrebuje čím častejšie chrámu božieho, modlitby, aby cnostný život viedla a pod farchou života nesklesla.

Naši susedia illavani dobre by urobili, keby sa na pána biskupa s prosbou obrátili, aby sa im chrám Pána nezavierať, keď sa chcú pánu Bohu pomodliť. Alebo Jurkovi Kubínyimu nech túto záležitosť prednesú; on u pána biskupa nitrianskeho dobre je zapísaný a na prosbu pána Kubínyiho kostol illavský zaiste otvorený bude každý večer v tomto svätom pôste. Keď nie, pán Kubínyi stisne-päste. *Spevák.*

Z frašackého okresu 18-ho marca 1895.

Veľactená Redakcia!

Oduševnenie črpajúc z toho držania sa opravdu hrdinského, ktoré nitránsky volebný okres svetu predstavil, i my sme rozvíli zastavu *ľudovej strany*.

Hodný frašacký farár veleb. pán Augustin *Brucker* horlil o to na tolko, že kňazstvo celého volebného okresu jednoducho sa pripojilo ku programu *ľudovej strany*. Skvelým dôkazom tohoto jednomyselného spoludržania bolo to na 11-ho marca do Piešťan povolane šromaždenie, na ktorom ľudovú stranu utvorili. Šestnásť osobne sa dostavili, ostatní, vynímajúc dvoch, dali sa zastupovať, ale i o tých dvoch, ktorí neboli prítomní, vieme, že sú naši, keď sa i nedostavili.

Porada shromaždených, ktorú, pobočne reknúc, tunajší služný osobne kontroloval, za svetského predsedu Rudolfa Ocskayho bučánskeho veľkostatkára, za cirkevného predsedu Michala Práznovského dekana farára na pokoji a za notára Ferdinanda Šándorfiho lopašovského farára jednoducho vyvolila.

Po mnohom zaujímavom rozhovore uzavreli, aby malé zasiaté horčicné semä opravdu veľikánskym stromom mohlo vzrásť, väčšie shromaždenie budú vydržiať 21-ho marca tiež v Piešťanoch a čo sa všeobecného ustrojenia a spolu držania týka veľmi účinné rozhodnutia vynesli, zvláštne, že noviny „Kreštan“, ako také, ktoré majú hlavnú zásluhu o rozširovanie *ľudovej stránky*, horlivo podporovať a rozširovať každý duchovný sľúbil.

Keď by v každom volebnom okrese takýto riadne ustrojený pohyb sa počal, vtedy pri budúcich voľbách, neboli by sme ako rozviazané snopy, lež v hustých radoch v povedomí istého víťazstva by sme kráčali ku volebnej nádobe.

Nech žije ľudová strana!

Jedon prítomný.

Od Rajca 1895.

Vysoko ctený pán Redaktor!

Teraz ešte len chválihodný, neskôr avšak aj vysledkom plný pohyb so dňa na deň sa rozširuje na území vlasti našej medzi katolíckymi rodinami. Pod týmto spasonosným pohybom rozumiem to, že mnohé, pred tým do hlbokého spánku zahrúžené milióny katolíkov sa prebúdzajú a chytajú do rúk zbroj nepremožiteľný, zbroj práva od zákonov krajinských nám udeleného, by Cirkev našu tú matku nám nevyslovne milú a jej práva ochránili a ich potužiť nedali od vlády terajšej slobodomyselnej, ktorá pokoj vlasti už až veľmi pobúrila, ba čo ďalej vo svojej veľkej slepote ešte viac sa vynasnažuje pobúriť a pomútiť skrze prevedenie do života zákonov už potvrdených. Je to v skutku pre nás nevyslovne nepravosť, pretože tí slobodomyselní chlebičkári naše práva nohami šlia-pajú... Lež už sme dost trpeli, a jarmo je už nesnesiteľne ťažké!... Čím viac nás teda začínajú tlačiť, tým viac sa musíme i my brániť a prichystať na každú príhodu, ktorú nám budúcnosť zahalená len priniesť môže. Ponevác číročistá je to pravda, na ktorú sa i pán Zelenyák, prvý vyslanec *ľudovej stránky* vo svojej prvej reči na sneme držanej odvolával, hovoriac: Pomôž si človeče, i Boh ti pomôže! Teda i my, drahí spolufarníci pomôžme si, bráňme sa a chystajme sa napredok! Lebo keď už príval prinde, neskoro vtedy bude už všetka obrana. Áno, chystajme sa teda po-

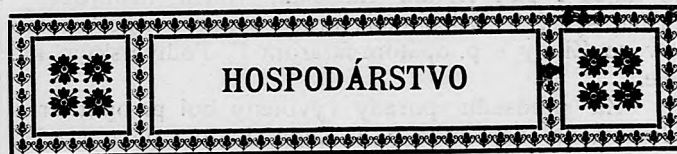
predku skrze založenie „kruhu katolíckeho“, by sme všetkých našich spoludruhov do vedna spojili, ktorí by potom v čas potreby smelo, pevno a neohrozene stáli sfa ohromnej skaly. Okolo nás už všade pracujú horliví mužovia na tomto, jako: v Žiline, Bittči, Kysuconovom-Meste a na Čaci.

Teda len my by sme v haňbe zostali, sfa neverných synov Cirkve našej! To sa nemôže stať! Tým menej, ponevác smelého a mudrého budeme mať vodcu, lebo však silno som o tom presvedčený, že náš horlivý a v práci neunávný Dôstojný pán dekan a farár rajecký: Franc Nemček s tou najväčšou radosťou a ochotou si stane na čelo tohoto pohybu, a sa bude vynasnažovať čím skôr »uskutočniť« našu vrelú žiadosť a túžbu. Možno, že on už častokrát sa s touto myšlienkou zaoberal, lež hadám i na to si pomyslel, že my občania ho nebudeme podporovať... Ja môj krk stavím, že všetci moji spolufarníci takto smýšľajú, a že vrelú si žiadajú, by sa nám čím skôr podarilo utvoriť kruh katolícky!!!

Bože dobrotivý, buď nám na pomoci v tomto našom dobrom úmysli!..

Váš uprimný citeľ.

Rajčan.

(Pokračovanie z čísla 10.)

Podobne príhodi sa roľníkovi. Všetko možné vykoná roľník, aby z krásneho zrna krásnu, bohatú úrodu obdržal; čiže, jako pekne vyslovujú sa roľníci okolia bytčického: aby „s Pánom Bohom dobre kupčil.“

Roľník pripraví pilnou, súcou, oračkou, vyhnojením, roľu svoju pod semeno, semeno výtečné i zaseje ho v svojom čase; úfa, že sa tešovať bude oseniu, (bo poriadneho roľníka najmilejšia zábava v letní čas je: v nedeľu po nešporoch vyísť si do poľa, obzerať požehnanie božie, tešiť sa z neho a oslavovať nebeského Hospodina). No stane sa niekedy, že ho nádeja zkalme: krásne, ťažké zrno prinesie mu zčúple, mlkve zbožie; ono zvrhlo sa. I v živote poľných hospodárov splňuje sa to bežné príslovie: „človek mieni, Pán Boh mení.“

Niektoré nezdary uvediem k poučeniu z vlastného svojho gazdovania.

Mal som nasiaty na tromeričnej tablici poloveň (jačmen s ovsom); osenie podrastalo tak utešeno, že nie len ja ale i sused každý týdeň išli sme ho obzreť; niekedy obišiel som i dvaraz tabličku tú, a kochajúc sa na kráse božieho požehnanja, z hlbín vďačného srdca veľbil som Všemohúcu dobrotu Božiu! Jačmeň vyrástol mi po brađu, ovos bol vysoký temer na jednu, riasy ovsu na dve piade dlhé! Robil som si rádeť na 60—70 meríc toho polovňa. Pred žatvou jačmennou, tak asi dvoma týždňami, vybral som sa poslednýkrát obzreť ho, a — k veľikému udiveniu môjmu — vidím z dialky belieť sa milý môj poloveň; nechcel som očiam veriť, bo nikde ešte v chotáre nebolo zrálého jačmeňa, tým menej ovsu; a v mojom polovni prevahu mal i v kolkosti zrna vysiateho i vo výške slamy, ovos. Jaku ku nejakému zázraku blížim sa s tlkotajúcim srdcom, v očakávaní žalostného prekvapenia. Moja milá tablica v skutku predstavila mi zralú slamu ovsennú, bohužiaľ! len slamu! Riasy prázne,

bez zrna! Jačmeňa, ktorý medzitým dozrel, namlátil som 27 mer. prešp., ovsa ani zrna! Drobulinký hmyz zožral ho v zárodkoch; to dokazovali výtrusinky, čo miesto zrna nachodily sa v holcoch čiže plevách zrno obkľučujúcich. — Pred rokmi zadovážil som si ovos *simoraďský* zo Sliezska; daril sa mi po viaceré roky; konečne zvrhnul sa tak, že som ho nemôhol viacej siať; tak sa mi stalo i s ovsom *Triumfom*, po troch rokoch i na zrno i na slame ubudlo ho; nie lepšie povedlo sa mi s *nahým ovsom* z Poľska dodatým; tento mal tak hrubé zrno, jako tá najpeknejšia ráž, a dobrá tretina z neho bola samovylúštená zo šupyniek (odtiaľ meno jeho). Ovos tento zasial som do úhora; no nebolo z neho žiadnej radosti, bo priniesol veľmi ľahké, lyché zrno. — Smutné zkušenosti mal som i s oziminami, žitom rážou.

Príčiny zvrhnutia, nezdaru, pri zboží sú rozličné. Tu podnebie, tu složitost' zeminy, tu hmyz, tu zrno samé, zapríčiniť môže nezdar, zvrhnutie.

Hornotrenčanská ubohá Slovač od vekov pracúva „v Záhorí“ (v stolici nitrianskej, za horami ležiacej; i Bánovský služnovský okres ku stolici trenčanskej patriaci menuje sa záhorským (Processus transmontanus) alebo zkráteno Záhorím; podobné pomenovanie je: »Závodie,« t. j. priestor, kraj, obec za vodou ležiaca) pravím: ubohá Slovač pracúva v Záhorí pri žatve a mlažbe za podiel vo zboží. Zarobené toto zbožie odvádzajú si pilní ľudia naši domov, aby z čiastky predali ho k vyplateniu strašne veľkých porcií; čiastočne zas upotrebovávajú ho na siatie. Vysiata záhorská ráž vydá dobrú úrodu, niekedy i znamenitú, ale len v prvý rok; sejba však z takého zrna tu vyrasteneho není istá; preto opatrní roľníci naši neupotrebovávajú ho viac. Podnebie hornotrenčanské, a snáď i zem neslúži k vyplození silného zrna a pevnej byliny, ktorá by mokrotí, holomrazom a zvlášte marcovým sňahom dlhohleziacim odoláť v stave bola.

Hmyz tiež pod- i nadzemný zapríčiniť, jako známo, veľké mnohdy nezdar, škody, zničí niekedy i všetku nádej roľníkovú. Takého hmyzu, čo hľodá na korieňkoch, čo nahrýza, prevrtáva stebľa, čo zožiera lístky — perka — klásky a zárodky zrna, hmyzu takého, pravím, je mnoho. Úlohou časopisu tohoto bude oboznámováť z času na čas milých slovenských roľníkov s tymito — často nevšímavými — nepriateľmi poľného hospodárstva, a poučovať ich o tom, jako sa pred nimi chrániť, jako ich ničť načím.

Stáva sa i to, že zasieva si hospodár sám nezdar a zvrhnutie zbožia, keď upotrebova ku sejbe nakazené zrno; sám býva príčinou zlej úrody zemiakovej, kapustnej, ďatelinovej a j., keď sadivo, semeno nespoľahlivé, nečisté dáva do zeme.

Nábožnosti našich slovenských predkov pekným dôkazom je, že zanechali nám zvyk: uctievať si dary božie. Keď Slovákov nábožnému vypadne z ruky kúsok chleba, zohne sa preň, zdvihne ho, ofúka si ho a prv než ho do úst položil, pobozká ho. — Zrno obylné, múkodatné, menuje krásna a na trefné výrazy bohatá reč naša: *zbožím*; ona vyjadruje slovom týmto, že zrno obylné je z Boha, t. j. že je výtvorom, darom jeho. Uctíví Slováci odpytujúc, keď niečo zdánlivo aj len neslušného, surového povedať chcejú, rečú: „Sianam Pána Boha, aj vaše staršie hlavičky i ten stôl, na ktorom bývajú (pokladené) dary božie.“ Chlieb teda čiže pokrm náš darom je božím, t. j. darmo, nezaslúženo dávaným.

K úcte. Bohov svojich pohanskí predkovia naši piekali zo zbožia „koláče“ t. j. chleby v podobe kola,

a týmto vyznávali večnovnosť Boha, večnosť, nesmrteľnosť duší ľudských. Kolo, koláč nemajúc konca kraja bol odznakom večnosti, nemajúcej konca kraja. Koláče takéto ešte aj včul pečú naši hornotrenčanskí Slováci, a dávajú ich na vďačnú, stálu pamiatku odchádzajúcim zo služby osobám. Vyhrážka posmešná: »Dosta-neš z koláča diery“ potvrdzuje pravdivost' slov prednesených.

Aby sa roľníkovi nedostala z koláča diery, má byť sebe svedomitým, pilným, rozvažitým služobníkom. O dobrotu, čistotu siatneho zrna, sadiva, starať sa má roľník; potuchnuté, splesnivené, zárodkami nákazy, plevelným, cudzopasným semeniskom zanešvarené se-jivo nikdy nemá upotrebiť. Nuž teda, čo je v moci našej, to usilovne konajme; bo tenkrát nebudeme si robiť výčitky, keď z dopuštenia božieho nezdarí, alebo (od čoho nás chráň Bože!) na vnivoč výjde úroda. Takéto nešťastie nastať môže mrazmi, plúšťami, suchotou, ľadovcom, povýchricami, pustošením cudzopasníkov, hmyzu a inými nehodami živelnými.

Zakúsil som krupobitím škodu na poli, v zahrade, — zmrznujú klasy rážné v kvete, — hrdza zničila zárodky zrna, — a, jako už rečeno bolo, hmyz a iná pliaga spôsobily mi citlivé škody. Pri takýchto pohromách vzdychal som: Pán Boh dal, Pán Boh vzal, — nebol mi povinen nič dať, — buď meno jeho pochválené! Ale keď som raz spravené (v kope) zemiaky vysadil, a následkom mojej neprozreteľnosti len každý desiaty zemiak vykličil, a tak pramizernú úrodu obdržal som: nuž veru žiadneho iného nemôhol som z toho obviňovať, — sám som si bol príčinou nezdaru hrozného.

(Pokračovanie nasleduje.)

Rozmary a žarty.

Hlavná vec.

Pán: „Áno, áno, človek sa ľahko zaľúbi! Hľa keď som ja svoju ženu po prvý krát videl, tu som prišol, videl som a — už som sa jednal o veno!“

Jemný pokyn.

Pán (vrele): »Bol som dobrým priateľom zomrelého vašeho manžela; nemáte niečo čo by ste mi mohla dať po ňom na pamiatku?«

Vdova (nežne): »Ach nemám ničoho krem seba samú.«

VYOBRAZENIE.

Ezechiela proroka, jako ho chýrny maliar Dóree pochopil, tu predstavujeme. Ezechiel bol syn jedného židovského kňaza. Keď mal sedem rokov, upadol do babylonského zajatia a vlekli do Babylona. Nabukodnezár totiž vtedy zaujal Jeruzalem. I vo väzení vynikol úctou naproti pravému Bohu. Veľký dojem činil na svojich židovských spoluväzňov, ktorých od modlárstva zdržoval. Boh ho povolal na prorockú hodnosť, načo u židovského ľudu takú vážnosť mal, že ani starší nemôhli byť bez jeho rady. Boh skrze neho mnoho zjavil. Jeho prorocktva knihy starého zákona obsahujú a delia sa na 48 hláv.

LISTÁREŇ.

Na také listy, ku ktorým nenie pripojená poštová marka, osobným listom neodpovedáme odpovie sa len v listárni.

Naše noviny „Kreštan“ velebným Pánom v Kristu i erga sacra sú k dostániu, kto by tedy zamýšľal si takto zaopatriť naše noviny, nech sa obráti na Redakciu „Kreštana.“

Prosíme našich ct. predplatiteľov, aby, keď chcú obnoviť svoj predplatok, alebo noviny reklamovať, vždy ráčili pripojiť nápisnú obalku.

H. J. Nagy-Borove. Otáznemu noviny riadne chodia.

P. J. Bakabánya. Medzi predplatiteľov pod číslom 6900 je zapísaný.

P. P. Alsó-Récsény. Štyroch odberateľov sme medzi predplatiteľov zapísali.

Ct. predplatiteľov úctivo upovedujeme, že s 1, 5, 6 číslom nemôžeme slúžiť, a prosíme tých, ktorý majú zbytočné čísla, aby nám ich poslali.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to, keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na rrešpondentnej karte nepýta druhé, lebo to je unovanie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví pošťára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiniť každý poštový úradník *úplne za darmo*. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u poštovej direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten ošoh, že pošťári väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselne.

Knižná polica.

Katolíckemu fudu odporúčame nasledovné knihy:

„Kráľovná Sv. Ruženca.“ Mesačné sošity, vychádzajú 1-ho v každom mesiaci. Predplatná cena na celý rok 80 kr. (160 halierov), Spisuje Štefan Pironcsák farár v Trstenej v oravskej stolici, u ktorého sa možno predplatiť.

Znovu vydáva: Fr. Richard Oswald správca fary na Teplej (Lenge o. p. Bélebánya). U toho istého vydavateľa je k dostániu: **Ružencová**

knížočka. Albána Stolcza *myslienkyy o žoltári*. Cena jedného výtisku 15 kr.

Pod menom: „*Ježiš*“ priateľ dietok Modlitby a piesne pre katolícké školské dietky zostavil Štefan Janovčík farár likavský. Tlačou Karla Salvu. — Nákladom vlastným.

„*Blahoslavený*“ P. Diego z Cadixu kňaz rádu kapucinského. Spísal: P. Norbert Stock. Poslovenčil: Alois Behúnek farár lančársky. K dostániu: V Trnave u Žigmunda Wintera.

„*Dom Svätý*“ čili „*Život Tobiášov.*“ Domom kresťanským k nasledovaniu predstavil Karol Latasse biskupský vikár v Nancy, v Lotaringii. Cena 85 kr.

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 6.65—7.20 zl. Raž 5.80—5.95 zl. Jačmeň: na krm 6.50—6.56 zl. do páleníc 5.75—6.25 zl. na várku 7.20—8.20. Oves: 6.50—6.75. Kukurica: 6.60—6.70. Proso: 5.50—5.60. Vo Viedni každý mc. o 50 krov dražší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno: 10.50—11.00. Kopné semeno: 10.00—10.50.

3. Strova: Veľká biela fízula 9.50—10.00: tmavá 7.00—7.50 okruhlá: 9.50—10.50, drobná 10.50— tarkavá 6.00—6.50. Šošovica 8—22. Hrach 9.00—10.50. Čistá 13.00—. 21— zl.

4. Kúpecké zelinové plody: Mak 18—20. Burgyňa 3.50—3.60. Cibuľa 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petržefem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 3.40—4.00. Lesné a horné seno 4.50—5.20. Slama. Na postielanie: 1.25—1.40. Žup 1.60—1.80.

6. Siatie: Červená ďatelina 62—66. Lucerna 48—52 zl. Jarní 1. dnik 7¹/₂—7³/₄ zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: asi 466 hospodárskych volov; 219 dojných kráv. Nasledovné boly ceny: Vyborná pára volov do jarma do 370 zl. Dojné kravy: za jedon kus 50—150 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 212 kusov oviec. Ceny: 12—18 zl. za páru, a 18—23 kr. za živý kilo. Sviný trh: za kilogramm 48—49. V salašoch 18.896 kusov bolo umiestnené.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 32—33 zl. Vosk 164—165. Vajcá 30—37. Loj. Maslo I. 100—140 zl. II. 70—120 mc. Slanina 41.50—42., udená 48—50 zl.

Prv

nežli by ste si tkaninu na jarné a letné šaty zaopatrili, pýtajte vzorkovú sbierku hojne vyberaných a najnovjších látok zo skladu

MORICA SCHWARCA

na jemné vlnové tovary Zwittau 4. (Brno.)

I tú najmenšiu maličkosť pošlem. Nezodpovedavý tovar naspák vezmem.

Vzorky bez poplatku.

Krásnu knihu na vzorky pánom krajčiom, keď pošlú 50 kr., čo pri prvom odobere sa môže zarátat.

RÉTAY A BENEDEK

PREDTÝM

KRISZTA A JEHO SPOLOČNÍK,

dielňa omšových šatov, cirkevných náradí, zástav a spolkových praporov.

V BUDAPEŠTI; IV. Lipót-utca číslo 21.

Jediní dovážači, Osvieten. a Dôstojného pána kaločského arcibiskupa Juraja Császku a

— „BUDAPEŠTANSKÉHO OLTÁRNEHO“ —
spolku.

Odporúčajú svoj hojne nastrojený sklad, menovite:

Omšové šaty, kostolné prapory, hasičské, školské, spolkové pohrabné, remeselnícko-spevove-spolkové zástavy. Monštrancie, kalichy, ciboria, kríže, kadidlá, oltárové lampy, sviečne, ligotavé sviečne, sochy vo veľkom výbere. Prijmeme i maľovanie štaciových obrazov, a svätých obrázkov, oltáre, mariánske tróny, Kristové hroby a kazateľnice podľa jakéhokoľvek kresu umelecky vyhotovujeme. Cirkevné látky, čipky, stenové krížiky, kríže na pút vo veľkom výbere sú na našom sklade.

Na žiadosť ochotne posielame bez poplatku, soznamy ceny príhodne vzory.

6-13

Velebným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetké cirkevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávať na sklade sú a hreď sa môžu poslať: Testimonium Confirmationis 100 kusov 50 kr.

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

Krstné, sobášne a smrtné listy,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížečky pre údy občianskych spolkov a knížečky splácováce.

Kus týchto 12 stranových knížečiek so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr. Okrem toho tlačia eň „Sv. Gerharda“ prijme jakékoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a súkromné odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarne alebo v takej, ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1894. 29. septembra (I., Döbrentey ulica 18.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.

Cteným pp. hospodárom odporúčam nasledujúce

HOSPODÁRSKE STROJE.

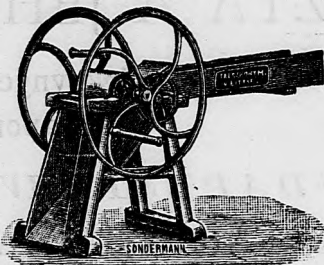
Amerikánske bubnové sečkovice:

s jedným pohonným kolom
a tromi nožmi

č. II. zl. 27.— III. zl. 30.—

s jedným pohonným kolom
a štyrmi nožmi

č. III. zl. 31.50. IV. zl. 40.—

s dvoma pohonnými kolami
a tromi nožmi

č. II. zl. 31.— č. III. zl. 35.—

s dvoma pohonnými kolami
a štyrmi nožmi č. III. zl. 36.50.

IV. zl. 48.— VRV zl. 56.—

Ručné mláťačky najúplnejšieho zostavenia s pohonným kolom a ochrannou pokrievkou na ozubené kolá — — — — — zl. 89.—

Žentúre, väčšie mláťačky a rozličné mlatiace garnitúry dľa môjho cenníku.

Rajtáre (Vejačky) novos zdokonalené s prístrojom na regulovanie vetra miešakom na plevy a s 12 riečicami — — — — BR III. zl. 60.— BR IV. zl. 68.—

Triery rozličnej veľkosti na čistenia a vylučovania rozličného obyvia dľa zvláštneho cenníka.

Rozsevačky tak zvané „Tatra“ upotrebujú sa s veľkým prospechom jak na rovine tak i vo vrškovatých krajoch 11 radová zl. 200.— 13 rad. zl. 220.— 15 rad. zl. 245.—

Šrotovníky na šrotovanie jačmena, kukurice a p. č. II. zl. 35.— č. III. zl. 50.—
Šrotovníky ku pohybu pomocou žentúra — — — — č. IV. zl. 90.—

Struhadlá na burginu a zemiaky č. I. zl. 15.— č. II. zl. 24.— č. III. zl. 20.— č. IV. zl. 30.—

Stroj na rezania kapusty — — — — — zl. 24.—

Stroj na vymŕvanie (moržovanie) kukurice — — — — — zl. 26.—

Pluh tak zvaný „Uhorský“ s kolieskami a rezervným rylom — — — — zl. 28.—

Ostatnie druhy pluhov dľa môjho cenníka.

Železné trojdielové brány — — — — — zl. 26.—

Amerikánske hrable „Triumpf“ s 28 ocelovými zubami — — — — zl. 96.—

Stroj na lámanie stromovej kôry pre garbiarov a drevokupcov zl. 130.— a zl. 160.—

Mačkadlá na sklad a borievky — — — — — zl. 170.— a zl. 180.—

Mlinky na syr — — — — — zl. 75.— a zl. 95.—

Železný amerikánsky mangel na prádlo — — — — — zl. 50.—

Okružné píly (cirkuláre) — — — — — zl. 75.— a zl. 90.—

Decimálne váhy na klgr. 25 50 100 150 200 300 500 750 1000
cena zl. 10.— 13.— 15.50 18.— 22.50 24.50 33.— 42.— 58.—

Obrazkové cenníky v troch rečiach zašlem na žiadosť franko.

— Ceny rozumejú sa v mojej dielni vo VEL'KEJ-BYTČI —

MICHAL TRESKOŇ

3-10

strojník a majiteľ dielne na hospodárske stroje

VEL'KÁ-BYTČA. (NAGY-BITTSE, TRENCSÉN MEGYE.)